

HONORÉ DE BALZAC

Verișoara Bette

Traducere și note

EDUARD CLAUDIU BRĂILEANU

Cuprins

1. Unde se ascunde pasiunea?	5
2. Socii.....	11
3. Josépha.....	18
4. Sensibilitatea subită a parfumierului	24
5. Cum se pot mărita fetele frumoase, dar fără zestre	27
6. Căpitanul pierde bătălia.....	33
7. O viață frumoasă, de soție fidelă.....	37
8. Hortense	43
9. Cum arată o fată bătrână.....	47
10. Iubitul lui Bette	57
11. Discuții între fata bătrână și Tânără.....	62
12. Domnul baron Hector Hulot d'Ervy.....	68
13. Luvrul	77
14. În care se vede că femeile frumoase sunt cu ochii pe bărbații depravați	80
15. Familia Marneffe	83
16. Mansarda artistului.....	88
17. Povestea unui exilat.....	95
18. Aventura unui păianjen care-și țese pânza pentru o muscă prea dolofană pentru el	99
19. Cum se despart amanții.....	109
20. Una pierdută, alta regăsită	114
21. Povestea de dragoste a fetei	119

22. Lăsați domnișoarele să-și aleagă viitorii soți.....	124
23. O întâlnire	129
24. Ce se întâmplă când hazardul, scriind adesea povești adevărate, împinge lucrurile prea departe pentru ca ele să meargă la infinit	135
25. Șiretlicul doamnei Marneffe.....	143
26. Grozava indiscreție	147
27. Supremele destăinuiră	154
28. Transformarea lui Bette.....	158
29. Despre viață și opiniile domnului Crevel	164
30. Istoria se repetă.....	169
31. Ultima încercare a lui Caliban asupra lui Ariel .	177
32. Răzbunarea eșuată	183
33. Cum se fac multe dintre contractele de căsătorie	189
34. Un mare descurcăreț	194
35. Continuarea romanelor de duzină se află în miezul acestei povești prea adevărate, destul de siropoase și teribil de moraliste	201
36. Cele două mirese	207
37. Reflecții morale asupra imoralității	212
38. Se văd efectele opiniilor lui Crevel	216
39. Ruinarea frumosului Hulot.....	223
40. Una dintre cele șapte nenorociri ale Parisului....	227
41. Speranțele verișoarei Bette	233
42. În ce situații extreme își aruncă defrânați soțiiile legitime	238
43. Familia întristată	243
44. Cina	248
45. Fantoma se întoarce.....	252
46. La ce vârstă devin gelosi oamenii bogați.....	257
47. O primă scenă de comedie feminină de calitate	265
48. O scenă ca la teatru.....	269

49. A două scenă de comedie feminină de calitate	275
50. Crevel se răzbună	282
51. Cuibuşorul de nebunii al lui Crevel	285
52. Doi confrăti din marea confrerie a confrăților ...	289
53. Cei doi păcăliți furioși	294
54. Alt punct de vedere asupra unei căsnicii legale..	298
55. Cum să devii mare artist	302
56. Efectul lunii de miere în artă	305
57. Sculptura	309
58. Ce putere are marele dizolvant social: săracia ..	313
59. Câteva considerații asupra muștelor	320
60. O frumoasă intrare în scenă	322
61. Despre polonezi, în general, și despre Steinbock, în special	326
62. Comentarii asupra legendei despre Dalila	330
63. Tânăr, artist și polonez. Ce ați fi vrut să facă? ..	336
64. Întoarcerea acasă	340
65. Primul pumnal însfipt în inimă	344
66. Prima ceartă conjugală	348
67. După primul pumnal în inimă, vine întotdeauna bănuiala	355
68. Un copil regăsit	357
69. Al doilea tată al copilului doamnei Marneffe....	361
70. Diferența între mamă și fiică	363
71. Al treilea tată din camera lui Marneffe	368
72. Cei cinci sfinți părinți ai catedralei Marneffe....	371
73. Exploatarea tatălui	375
74. Tristă fericire	379
75. Ce nenorociri aduc tot felul de doamne Marneffe în familiile noastre	382
76. Cum ne fac morală cei favorizați de soartă.....	390
77. Îndrăzneala unuia dintre cei cinci părinți	393

78. Altă propunere	395
79. Ușa trântită în nas	400
80. Un vis	405
81. Răsturnări de situație	409
82. Operația chirurgicală	413
83. Reflecții morale	417
84. <i>Fructus belli</i> , totul se întoarce la Ministerul de Război	420
85. Alt dezastru	425
86. O altfel de găteală	432
87. O curtezană fermecătoare	436
88. Negustorul Crevel	443
89. Falsa curtezană se arată a fi o sfântă în realitate	448
90. Se schimbă planurile	454
91. O trăsătură de caracter a mareșalului Hulot	463
92. Ocaua prințului	468
93. Un foarte scurt duel între mareșalul Hulot, conte de Forzheim, și Excelența Sa mareșalul Cottin, prinț de Wissembourg, duce de Orfano, ministrul de război	472
94. Teoria minciunilor	479
95. Dreapta măsură a fratelui	482
96. O înmormântare frumoasă	487
97. Plecarea tatălui risipitor	491
98. Unde dispăruse Josépha	496
99. O altă cucerire	501
100. Testamentul mareșalului	507
101. Schimbări mari	511
102. Sabia lui Damocles	517
103. Prietenul baronului Hulot	524
104. Viciul și Virtutea	528
105. Falimentul firmei Thoul și Bijou	535

106. Înger și demon în căutarea prieteniei.....	541
107. Alt demon.....	544
Respect pentru oameni și cărți	
108. Poliția	549
109. Schimbarea lui moș Thoul în moș Thorec.....	552
110. O scenă de familie	556
111. O altă scenă de familie	562
112. Efectul şantajului.....	568
113. Combabus.....	573
114. O cină între cocote	579
115. Doamna Nourrisson se pune pe treabă.....	587
116. Ce însemna un cuibușor de nebunii în 1840.....	596
117. Ultima scenă a comediei feminine dusă la extrem	600
118. Răzbunarea se abate asupra lui Valérie	603
119. Călugărul sihastru.....	606
120. Cuvintele unui medic.....	609
121. Pedeapsa lui Dumnezeu și a brazilianului	613
122. Ultima dorință a lui Valérie.....	616
123. Ultimele cuvinte ale lui Crevel	621
124. Unul dintre aspectele speculei	624
125. În care nu ni se spune de ce toți sobarii din Paris sunt italieni.....	627
126. Noua Atala, la fel de sălbatică precum cealaltă, dar nu la fel de catolică.....	631
127. Continuarea precedentului	634
128. Marea întâlnire	638
129. Ultimul cuvânt al Atalei.....	642
130. Întoarcerea tatălui risipitor	644
131. Elogiul uitării	646
132. Un deznodământ înfirător	649

Honoré de Balzac
La Cousine Bette

© Editura RAO, 2017
Pentru versiunea în limba română

Ilustrația copertei
Asher Brown Durand
Portretul doamnei Winfield Scott

2017

ISBN 978-606-8905-28-0

Editura RAO
Str. Bârgăului nr. 9–11, sector 1, București, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BALZAC, HONORÉ DE

Verișoara Bette Honoré de Balzac ; trad. și note de Eduard Claudiu Brăileanu. - București : RAO Distribuție, 2017
ISBN 978-606-8905-28-0

I. Brăileanu, Eduard Claudiu (trad.)

821.133.1

Unde se ascunde pasiunea?

1

Pe la mijlocul lunii iulie a anului 1838, se strecu pe strada Universității o trăsură numită și milord, apărută de curând prin piețele Parisului. În ea se afla un bărbat scund și îndesat, purtând uniforma de căpitan al gărzii naționale.

Sunt unii parizieni, mai ageri la minte, care se cred mult mai chipeși în uniformă militară decât în hainele lor de zi cu zi, crezând că femeile sunt atât de naive, încât să se lase mai ușor păcălite de felul în care arată ei cu șapca de grenadier sau în uniformă militară.

Figura acestui căpitan din legiunea a două exprima o mulțumire de sine care-i scotea în evidență strălucirea roșiatică a tenului și obrajii buhăiți. După aerul senin pe care bogăția dobândită prin tot felul de afaceri îl pune pe față negustorilor retrași din activitate, se putea ghici cu ușurință că este unul dintre aleșii Parisului, cel puțin un fost viceprimar de arondisment. Si să mă credeți că nici panglica Legiunii de Onoare nu-i lipsea de pe piept, dându-i o atitudine impunătoare, după moda prusacă. Stând

țanțoș într-un colț al trăsuriilor, omul nostru, înzorzonat cu medalii, urmărea cu privirea rătăcită trecătorii de pe străzile Parisului, ce culeg astfel de zâmbete tâmpe adresate unor ochi frumoși și misterioși.

Trăsura se opri pe partea dintre străzile Bellechasse și Bourgogne, în fața porților unei case mari, construite de curând alături de un vechi conac boieresc cu grădină. Conacul, care își păstrase însășiarea originală, se afla în fundul curții ce fusesese micșorată la jumătate.

După modul în care căpitanul s-a lăsat ajutat de vizitui la coborârea din trăsură, puteai recunoaște numai decât un bărbat de vreo cincizeci de ani. Anumite gesturi, vădit greoaie, mărturisesc vârsta unei persoane ca și un certificat de naștere. Căpitanul își puse mănușa galbenă pe mâna dreaptă și, fără a adresa vreun cuvânt portarului, se îndreptă spre holul de la parterul clădirii, cu o atitudine ce părea a spune: „E a mea!“ Portarii din Paris au un fler anume și nu-i opresc niciodată pe oamenii decorați, îmbrăcați în albastru, cu mersul trufaș. Cu alte cuvinte, îi recunosc pe cei bogăți.

Parterul era ocupat în întregime de baronul Hulot d’Ervy, comisar însărcinat cu efectuarea plășilor pe vremea Republicii, fost intendent-general de armată, acum directorul uneia dintre cele mai importante secții din Ministerul de Război, consilier de stat, ofițer superior al Legiunii de Onoare.

Baronul Hulot își luase el însuși numele d’Ervy, după locul nașterii sale, pentru a se deosebi de fratele său, celebrul general Hulot, colonel de granadier din Garda Imperială, ridicat de împărat la rangul

de conte de Forzheim, după campania din 1809. Fratele mai mare, contele, care avea grija de mezin, îi găsise, dintr-o preocupare părintească, un loc de muncă în administrația militară, acolo unde, datorită serviciilor aduse de ambii frați, baronul se bucurase de o atitudine binevoitoare din partea lui Napoleon. Încă din 1807, baronul Hulot era intendent-general în cadrul armatelor din Spania.

După ce sună la ușă, căpitanul burghez se strădui mult să-și pună în ordine ținuta, care se ridica ba în spate, ba în față, din pricina pântecului său umflat ca o pară. Plin de sine și impozant, îl urmă pe valetul în livrea care-l primi imediat și deschizând ușa salonului îl anunță:

– Domnul Crevel!

Auzind numele, atât de potrivit cu chipul celui care-l purta, o femeie blondă, arătând încă foarte bine pentru vârsta ei, se ridică, străbătută parcă de un fior:

– Hortense, îngerul meu, du-te în grădină cu verișoara ta Bette! zise ea repede fricei sale care broda ceva prin preajmă.

După ce îl salută cu grație pe căpitan, domnișoara Hortense Hulot deschise o ușă cu geamuri și ieși pe ea împreună cu o fată bătrână care părea mai în vîrstă decât baroana, deși avea cu cinci ani mai puțin.

– E vorba de căsătoria ta, șopti verișoara Bette la urechea verișoarei sale mai mici, Hortense, fără a părea jignită că baroana a trimis-o repede la plimbare, fără vreun motiv serios.

Poate că îmbrăcămintea verișoarei ar fi putut lămuri, la o adică, gestul nepoliticos.

Într-adevăr, fata bătrână purta o rochie de lână, de culoarea strugurilor de Corint, cu o croială și cu niște panglicuțe din vremea Restaurației, un guleraș brodat nu mai scump de trei franci și o pălărie de paie cu garnitură de satin albastru, tivită tot cu paie pe margine, aşa cum se mai găsește la precupețele din piață. Iar după cum arătau pantofii ei din piele de capră, parcă făcuți de cel mai prost cizmar, un străin ar fi stat pe gânduri să o socotească pe verișoara Bette ca pe o rudă a familiei, căci arăta mai degrabă a croitoreasă cu ziua. Cu toate acestea, fata bătrână nu ieși din încăpere fără a face un mic semn de salut prietenos domnului Crevel, căruia bărbatul îi răspunse printr-un gest plin de înțeles:

- Vii mâine, domnișoară Fischer, nu? zise el.
- N-ai alți invitați? întrebă verișoara Bette.
- Doar pe copiii mei și pe dumneata, îi răspunse oaspetele.

– Bine, spuse ea, voi veni cu siguranță.
 – Sunt la ordinele dumneavoastră, rosti căpitanul miliției burgheze salutând-o din nou pe baroana Hulot.

Se uită la doamna Hulot, ca Tartuffe către Elmira, atunci când un actor de provincie consideră necesar să marcheze intențiile acestui rol, la Poitiers sau la Coutances.

– Te rog să vii după mine pe aici, domnule. Am putea mai bine să discutăm afaceri dincolo decât în acest salon, i se adresă doamna Hulot, arătând către o cameră alăturată.

Odaia nu era despărțită decât printr-un perete subțire de budoarul a cărui fereastră dădea spre

grădină. Doamna Hulot îl lăsa o clipă singur pe domnul Crevel, atât cât consideră necesar pentru a închide fereastra și ușa budoarului, pentru ca nimeni să nu poată trage cu urechea. Avu grija să închidă și glasvandul din sufrageria cea mare, zâmbind către fiica sa și către verișoară, așezate la o masă, într-un chioșc vechi din fundul grădinii. Reveni, lăsând deschisă ușa salonului, ca să o poată auzi pe cea de la sufrageria cea mare, dacă ar fi intrat cineva. Făcând toate aceste drumuri de du-te-vino și știind că nu o observă nimeni, baroana lăsa să i se citească gândurile pe față. Cine ar fi văzut-o însă s-ar fi însășimântat de tulburarea ei. Dar când se întoarse în salon, intrând pe ușa dinspre sufrageria cea mare, figura ei își recăpătă acea atitudine de nepătruns, pe care toate femeile, chiar și cele mai deschise, par să o păstreze.

În timpul acestor pregătiri cel puțin ciudate, militarul din Garda Națională cercetă mobilierul din salonul unde se afla. Văzând draperiile de mătase, roșii odinioară, acum atât de decolorate de soare încât deveniseră violete, cu faldurile roase de trecerea anilor, covorul ponosit, piesele de mobilă cu poleiala ștearsă, a căror mătase era pătată și deșirată pe alocuri, pe figura ștearsă a negustorului parvenit se oglindiră, pe rând, disprețul, mulțumirea și speranța. Tocmai se privea în oglindă, pe deasupra unei vechi pendule în stil imperial, analizându-se cu atenție, când foșnetul rochiei de mătase îi vesti întoarcerea baroanei. Tresări și își schimbă imediat poziția.

După ce se lăsa moale pe o canapea ce fusese cu siguranță foarte frumoasă pe la 1809, baroana îi făcu

lui Crevel semn să se așeze pe un fotoliu, ale căruia brațe se terminau cu niște capete de sfinx poleite cu bronz, dar cu vopseaua scorojită, lăsând pe alocuri să iașă lemnul la iveală.

— Grijă dumneavoastră, doamnă, ar putea anunța prezența încântătoare a unui...

— A unui amant, spuse ea, întrerupându-l pe căpitan.

— E prea puțin spus, continuă el, așezându-și mâna dreaptă în zona inimii și dându-și ochii pe spate atât de caraghios, încât orice femeie fără griji ar fi pușnit în râs la vederea unor asemenea gesturi. Amant? Amant spuneți? Mai degrabă a unui vrăjit...

2

Socii

— Ascultați, domnule Crevel, reluă baroana prea serioasă pentru a râde. După cum știu, ai cincizeci de ani, cu zece mai puțin decât domnul Hulot. Dar, la vîrsta mea, nebuniile unei femei trebuie justificate prin ceva: prin frumusețe, tinerețe, celebritate, merite deosebite sau prin unele din acele splendori care ne uimesc până acolo, încât să uităm totul, chiar și anii pe care-i avem. În cazul dumitale, renta de cincizeci de mii de livre abia îți compensează vîrsta. Așadar, nu ai nimic din tot ceea ce pretinde o femeie.

— Dar dragostea? spuse căpitanul ridicându-se brusc și apropiindu-se de ea. O iubire care...

— Nu, domnule, e doar încăpățânare, îl întrerupse baroana ca să curme o situație ridicolă.

— Da, iubire și încăpățânare, spuse el. Dar și ceva mai mult, niște drepturi...

— Drepturi? strigă doamna Hulot, care dintr-o dată păru sublimă prin disprețul, revolta și indignarea arătate. Dar, reluă ea, în felul acesta nu o să mai terminăm niciodată și nu te-am chemat aici pentru a

pălăvrăgi despre ceea ce ceea ce a pricinuit izgonirea dumitale din casa noastră, chiar dacă suntem rude.

Respect pentru domeni și cărți

— Am crezut că...

— Iar începi! îl opri ea. Nu înțelegi, domnule, că deși vorbesc cu atâta ușurință și fără sfială de amanții, de iubire, de tot ceea ce este mai primejdios pentru o femeie, sunt foarte sigură că voi rămâne cât se poate de virtuoasă? Nu mi-e frică de nimic, nici măcar de faptul că aş putea fi bănuitură de ceva retrăgându-mă aici cu dumneata. Crezi că așa se manifestă o femeie slabă? Știi foarte bine de ce te-am chemat.

— Nu știu, doamnă, răspunse Crevel luând o înfațășare rece.

Își mușcă buzele și se așeză din nou.

— Ei bine, voi fi scurtă, ca să nu ne mai prelungim chinul, spuse baroana Hulot, uitându-se la Crevel.

Bărbatul schiță un surâs ironic în care un om priceput ar fi recunoscut mișcările grațioase ale unui fost comis-voiajor.

— Băiatul nostru s-a logodit cu fata dumneavoastră...

— Ei, ce bine ar fi dacă am lua lucrurile de la capăt! spuse Crevel.

— Nu cred că această căsătorie ar mai avea loc, se grăbi să răspundă baroana. Totuși, nu ai motive să te plângi. Fiul meu nu doar că este unul dintre cei mai cunoscuți avocați din Paris, dar este și deputat de vreun an. Iar debutul său în Parlament a fost destul de strălucitor pentru a putea spera că în scurtă vreme să devină ministru. Victorin a fost de două ori numit raportor al unor legi importante și ar putea deveni, dacă

ar vrea, procuror la Curtea de Casătie. Dacă ai cumva de gând să-mi spui că vei avea un ginere fără avere...

— Un ginere pe care sunt obligat să-l întrețin, relua Crevel. Ceea ce mi se pare și mai rău, doamnă! Din cei cinci sute de mii de franci dați ca zestre fiicei mele, s-au dus deja două sute de mii, Dumnezeu știe pe ce! Pe datorile preaonoratului dumneavoastră fiu, pentru a-i mobila casa luxos, apoi un imobil de cinci sute de mii de franci care abia aduce cincisprezece mii ca venit, pentru că el îl ocupă aproape în întregime, și pentru care mai datorează încă două sute șaizeci de mii de franci... Ce obține el abia acoperă dobânzile datoriei. Anul asta, trebuie să-i dau fiicei mele cam douăzeci de mii de franci pentru a o scoate la capăt cu cheltuielile. Iar ginerele meu, care câștigă, să zicem, treizeci de mii de franci la Palatul de Justiție, are de gând să renunțe pentru Camera Deputaților...

— Domnule Crevel, e un detaliu și ne îndepărțăm de la subiect. Dar, ca să terminăm o dată pentru totdeauna, dacă fiul meu ar ajunge ministru și te-ar numi ofițer al Legiunii de Onoare și consilier la Prefectura Parisului, dintr-un fost neguțător de parfumuri, ai mai avea de ce să te plângi?

— Ah, nu, doamnă! Tocmai asta-i problema! Sunt negustor, nu băcan, am avut prăvălie, am vândut cremă de migdale, apă de toaletă pentru bărbați, ulei pentru dureri de cap. Mă simt onorat că mi-am măritat unică fată cu fiul baronului Hulot d'Ervy. Fiica mea va fi baroană. Ca pe vremea Regenței, a

lui Ludovic al XV-lea, Ochi de Bou¹. E foarte bine...
 O iubesc pe Célestine aşa cum îţi iubeşti unica fiică,
Respect pentru oameni și cărți
 atât de mult, încât, pentru a nu-i da un frate sau o
 soră, am acceptat toate neplăcerile de a fi văduv la
 Paris (şi încă în floarea vârstei, doamnă!). Dar să ştiţi
 că, în ciuda dragostei mele nemăsurate pentru ea,
 nu mi-aş scoate la mezat averea pentru fiul dumitale,
 care face cheltuieli dubioase, pentru mine, un fost
 negustor...

— Domnule Crevel, mergi chiar acum la Ministerul Comerțului, să-l vezi pe domnul Popinot, fost spăler din strada Lombarzilor.

— E prietenul meu, doamnă! spuse fostul parfumier: căci eu, Célestin Crevel, pe vremuri cel mai bun vânzător al părintelui Cezar Birotteau, am cumpărat fondul de comerț al numitului Birotteau, socrul lui Popinot, care Popinot era doar un simplu angajat în acel loc. Mi-o amintește el însuși, pentru că nu se poartă prea fudul (ăsta-i adevarul!) cu oamenii bine plasați și care au o rentă de șaizeci de mii de franci.

— Așadar, domnule, ideile de pe vremea Regenței nu mai sunt la modă, într-o vreme în care oamenii sunt acceptați după valoarea lor! La fel ai făcut și dumneata măritându-ți fata cu fiul meu...

¹ Regența – perioadă instaurată la 1715, la moartea lui Ludovic al XIV-lea, pe când viitorul rege avea doar 6 ani. Oficial, Regența se termină în februarie 1723, la majoratul lui Ludovic al XV-lea (pe atunci, în vîrstă de 13 ani), dar regența politică va continua până în 1774, la moartea celui supranumit „Regele Mult-Iubit“. *Ochi de Bou* (*Oeil de boeuf*) este numele dat anticamerei regale, întrucât avea ferestre în formă ogivală.

— Nu știi tu cum s-a decis căsătoria asta, strigă Crevel. Ah, blestemată viață de burlac! De n-aș fi greșit atâta în viață, Célestine a mea ar fi ajuns azi vicontesa Popinot!

— Îți zic încă o dată să nu ne mai plângem pentru ce-a fost, reluă cu hotărâre baroana. Mai bine să vorbim despre comportamentul dumitale neobișnuit, demn de milă. Fiica mea, Hortense, ar fi putut să se mărite, căsătoria depindea numai de dumneata. Am crezut în sentimentele generoase pe care le afișezi, sperând că vei da dreptate unei femei care n-a avut niciodată în inimă altă icoană decât aceea a soțului ei. Si vei recunoaște că pentru ea ar fi fost absolut necesar să nu primească în casă un bărbat care să o compromită. Am crezut că, pentru onoarea familiei cu care ești înrudit, îți vei da silința de a înlesni căsătoria domnului consilier Lebas cu Hortense... Iar dumneata, domnule, ai stricat nunta....

— Doamnă, m-am purtat ca un om cinstit, răspunse fostul parfumier. Am fost întrebăt dacă cei două sute de mii de franci dați ca zestre domnișoarei Hortense ar putea fi plătiți. Am răspuns fix aşa: „N-aș putea garanta. Ginerele meu, căruia familia Hulot i-a oferit aceeași sumă drept dotă, avea datorii și cred că, dacă domnul Hulot d’Ervy s-ar prăpădi mâine, văduva lui ar rămâne pe drumuri.“ Astă-i tot, frumoasă doamnă.

— Tot aşa mi-ai fi vorbit, întrebă doamna Hulot, privindu-l în ochi pe Crevel, dacă nu mi-aş fi indeplinit datoria față de dumneata?

— N-aș fi avut dreptul s-o spun, dragă Adeline, strigă ciudatul îndrăgostit tăind vorba baroanei, căci ai fi găsit zestrea în portofelul meu...

Respect pentru oameni și români
Si pentru a-și întări spusele, Crevel cel durduliu se așeza într-un genunchi și îi sărută mâna doamnei Hulot, luând drept ezitare dezgustul tăcut pe care-l provocaseră aceste cuvinte.

– Să cumpăr fericirea fricei mele cu prețul unui... Ridică-te, domnule, sau pun mâna pe sonerie!

Fostul parfumier se ridică foarte greu, lucru ce-l însurie atât de tare, încât își luă imediat poziția militarărească. Aproape toți bărbații își aleg câte o poziție prin care, cred ei, își pot scoate în evidență avantajele cu care i-a înzestrat natura. În cazul lui Crevel, el prefera să-și încrucișeze brațele, după modelul lui Napoleon, cu capul întors pe trei sferturi și aruncând o privire pierdută în zare, aşa cum o zugrăvise pictorul într-un portret, adică.

– Să rămâi, zise el cu o mânie ipocrită, să rămâi credincioasă unui desfrâ...

– Unui soț, domnule, care o merită, îl întrerupse doamna Hulot, ca să nu mai pronunțe un cuvânt pe care ea nu voia să-l audă.

– Auzi, după ce mi-ai scris să vin, ca să află motivele purtării mele, mă scoți din fire cu ifosele dumitale de împărateasă, cu manierele și cu... disprețul dumitale! Parcă aș fi un negru! Si îți-o repet: crede-mă, am dreptul... să-ți fac curte... pentru că... pentru că... Dar nu, mai bine tac, căci te iubesc prea mult...

– Vorbește, domnule, voi împlini în câteva zile patruzeci și opt de ani și nu o fac pe nevinovata, pot asculta orice...

– Îmi dai cuvântul dumitale de femeie cinstită, căci, pentru mine, din nefericire, ești o femeie

cinstită, că nu mă vei trăda, că nu vei spune nimănui că îți-am dezvăluit acest secret?

– Dacă astă-i condiția destăinuirii, jur să nu spun nimănui, nici măcar soțului meu, numele persoanei de la care știu prostiile pe care mi le încredințezi.

– Cred și eu, căci este vorba doar de dumneata și de el...

Doamna Hulot păli.

– Dacă-l mai iubești pe Hulot, vei suferi. Crezi că ar fi mai bine să tac?

– Vorbește, domnule, pentru că oricum este vorba doar de a-ți justifica ciudatele declarații pe care mi le-ai făcut și insistența dumitale de a zăpăci o femeie de vîrstă mea, care nu dorește decât să-și mările fata și apoi... poate să moară liniștită!

– Vezi, ești nefericită...

– Cine? Eu, domnule?

– Da, frumoasă și nobilă creatură, strigă Crevel, ai suferit destul...

– Domnule, încetează și pleacă! Sau vorbește-mi cuviincios!

– Știi, doamnă, cum ne-am cunoscut, stimabilul Hulot și cu mine? La amantele noastre, doamnă...

– Oh, domnule!

– La amantele noastre, doamnă, repetă Crevel cu un ton melodramatic și schimbându-și poziția pentru a face un gest cu mâna dreaptă.

– Ei, bine, ce s-a întâmplat apoi? întrebă atât de liniștită baroana, încât îl ului pe Crevel.

Seducătorii atrași doar de lucruri mărunte nu înțeleg niciodată marile suflete.